

ΓΟΡΓΙΑΣ

Ο Γοργίας καταγόταν από την ελληνική πόλη των Λεοντίων στη Μεγάλη Ελλάδα και φαίνεται ότι υπήρξε υπεραιώνόβιος. Σύμφωνα με τις αρχαίες πηγές, πρόκειναι να έζησε από 105 έως 109 χρόνια. Λόγω καταγωγής είναι πιθανόν ότι επηρεάστηκε από τους αρχηγέτες της ρητορικής τέχνης στη Σικελία, τον Συρακούσιο Κόρακα και τον μαθητή του Τεισία, οι οποίοι συνέγραψαν το πρώτο διδασκτικό εγχειρίδιο ρητορικής που γνωρίζουμε. Επίσης, δεν είναι απίθανο ότι δέχθηκε επιδράσεις στη σκέψη του και από τον μεγάλο προσωκρατικό φιλόσοφο Εμπεδοκλή.

Ο Γοργίας γρήγορα αναδείχθηκε άριστος τεχνίτης του λόγου και υπήρξε ξακουστός στην αρχαιότητα για τη ρητορική του ικανότητα, και κυρίως για το ιδιαίτερο ύφος του, το οποίο έκανε μεγάλη εντύπωση στους συγχρόνους του. Αν κρίνουμε από τα δυστυχώς λίγα σωζόμενα δείγματα του έργου του, πρόκειται για έναν πεζό λόγο ο οποίος δομείται επάνω σε αντιθέσεις και κυριαρχείται από πάμπολλα ποιητικά ηχητικά σχήματα, που διαδέχονται το ένα το άλλο. Τα ποικίλα σχήματα λόγου που δεσπόζουν στα κείμενά του πήραν και το όνομα του ευρετή τους («γοργεία σχήματα»). Τα σημαντικότερα από αυτά είναι η παραλληλία, η αντίθεση, το ομοιοτέλετο (λέξεις που ομοιοκαταληκτούν στο τέλος διαδοχικών προτάσεων), το πάρισσο (διαδοχική παράθεση προτάσεων με τον ίδιο περίπου αριθμό συλλαβών) και το ισόκωλο (διαδοχική παράθεση προτάσεων με τον ίδιο ακριβώς αριθμό συλλαβών). Στο ύφος του Γοργία το ηχητικό ένδυμα συνεισφέρει στην αποτελεσματική παρουσίαση του περιεχομένου και συμβάλλει ως ρητορικό όπλο στο να πεισθεί το ακροατήριο για την ορθότητα των λεγομένων. Όπως προκύπτει και από ένα χωρίο του έργου που παρατίθεται αμέσως παρακάτω (*Ελένης έγκώμιον* 8), ο Γοργίας φαίνεται να πιστεύει στη δυνατότητα του έντεχνου λόγου να κυριαρχεί επάνω στην ψυχή, και μάλιστα με τρόπο που είναι σχεδόν άλογος. Με αυτήν του την πίστη στη δύναμη του λόγου, ο Γοργίας εντάσσεται στη σοφιστική παράδοση.

Ο Γοργίας υπήρξε ένας άνθρωπος με ανήσυχο πνεύμα και πολλά ταλέντα. Αποδεδειγμένα ασχολήθηκε και με άλλες περιοχές του επιστητού, μεταξύ άλλων και με θέματα φιλοσοφίας. Οι περισσότερες πληροφορίες μας για αυτήν του την ενασχόληση προέρχονται από μια σύνοψη του χαμένου πλέον έργου του *Περί του μη όντος* ή *Περί φύσεως*, την οποία μας προσφέρει ο κατά πολύ μεταγενέστερος Σέξτος ο Εμπειρικός. Σύμφωνα με τη

σύννοψη αυτή, ο Γοργίας φαίνεται να διατείνεται πως δεν υπάρχει τίποτε και πως, ακόμη και αν κάτι υπήρχε, δεν θα μπορούσε να γίνει αντιληπτό από τα αισθητήρια όργανα και τον νου του ανθρώπου· ακόμη, όμως, και εάν κάτι τέτοιο γινόταν με κάποιον τρόπο κατορθωτό, ο άνθρωπος δεν θα μπορούσε να το εξηγήσει ή να το περιγράψει. Αυτό, λοιπόν, που ο άνθρωπος μπορεί να αναζητήσει και να αδράξει είναι μόνο το εύλογο, το *εϊκώς*.

Γοργίας, *Ἐλένης ἐγκώμιον*

Πρόκειται για το γνωστότερο ρητορικό έργο του Γοργία. Ανήκει στην κατηγορία της επιδεικτικής ρητορικής (ο ίδιος, μάλιστα, ο συγγραφέας χαρακτηρίζει στον επίλογο του λόγου το πόνημά του ως *παίγνιον*). Το «Εγκώμιο για την Ελένη» αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα για το ιδιαίτερο εκείνο ύφος του Γοργία, το οποίο προκάλεσε μεγάλη εντύπωση στους Αθηναίους, όταν αυτοί ήλθαν για πρώτη φορά σε επαφή μαζί του το 427 π.Χ. Στο κείμενο αυτό, ο Γοργίας υποστηρίζει ότι δεν θα έπρεπε να προσάπτονται στην Ελένη κατηγορίες για το ότι έφυγε με τον Πάρη, όπως συνέβαινε κατά κόρον. Το θέμα που επιλέγει είναι κατάλληλο για την εντυπωσιακή ρητορική ανασκευή μιας διαδεδομένης αντίληψης. Υπήρχαν πολλές παραλλαγές του μύθου της Ελένης, σε μερικές από τις οποίες, μάλιστα, η Ελένη δεν πήγε ποτέ στην Τροία (τέτοια ήταν, για παράδειγμα, η εκδοχή του Στησιχόρου). Ο Γοργίας ούτε καταφεύγει σε αυτές, ούτε χρησιμοποιεί επιχειρήματα *ἐκ τοῦ πιθανοῦ*, ούτε βρίσκει καταφύγιο στο *εϊκός* (εκτός από μία φορά, όταν συζητά όλες τις πιθανές αιτίες για τη συμπεριφορά της Ελένης, δηλαδή αν η συμπεριφορά αυτή πρέπει να αποδοθεί σε εξαναγκασμό, στους θεούς, στη λεκτική πειθώ ή στον έρωτα). Αντιθέτως, δέχεται την πλέον διαδεδομένη εκδοχή του μύθου, ότι, δηλαδή, η Ελένη όντως πήγε στην Τροία, αλλά αμφισβητεί την παραδοσιακή ερμηνεία της και την παραδοσιακή αξιολόγηση των γεγονότων. Και σε αυτό το έργο, όπως και στο *Ἐπερ Παλαμῆδους ἀπολογία*, που παρατίθεται πιο κάτω, κατά την πραγμάτευση του θέματος ακολουθείται η τεχνική της εξαντλητικής συζήτησης όλων των εναλλακτικών λύσεων.

Γοργίας, *Ἐλένης ἐγκώμιον* 1–21

Το σύνολο του έργου

Κόσμος πόλει μὲν εὐανδρία, σώματι δὲ κάλλος, ψυχῇ δὲ σοφία, πράγματι δὲ ἀρετή, λόγοι δὲ ἀλήθεια· τὰ δὲ ἐναντία τούτων ἀκοσμία. ἄνδρα δὲ καὶ γυναῖκα καὶ λόγον καὶ ἔργον καὶ πόλιν καὶ πράγμα χρῆ τὸ μὲν ἄξιον ἐπαίνου ἐπαίνοι τιμᾶν, τῷ δὲ ἀναξίῳ μῶμον ἐπιτιθέναι· ἴση γὰρ ἀμαρτία καὶ ἀμαθία μέμφεσθαι τε τὰ ἐπαινετὰ καὶ ἐπαινεῖν τὰ μωμητὰ.² τοῦ δ' αὐτοῦ ἀνδρὸς λέξαι τε τὸ δέον ὀρθῶς καὶ ἐλέγξαι *** τοὺς μεμφομένους Ἐλένην, γυναῖκα περὶ ἧς ὁμόφωνος καὶ ὁμόψυχος γέγονεν ἢ τε τῶν ποιητῶν ἀκουσάντων πίστις ἢ τε τοῦ ὀνόματος φήμη, ὃ τῶν συμφορῶν μνήμη γέγονεν. ἐγὼ δὲ βούλομαι λογισμὸν τινα τῷ λόγῳ δοῦς τὴν μὲν κακῶς ἀκούουσαν παῦσαι τῆς αἰτίας, τοὺς δὲ μεμφομένους ψευδομένους ἐπιδείξας καὶ δεῖξας τάληθες [ἢ] παῦσαι τῆς ἀμαθίας.³ ὅτι μὲν οὖν φύσει καὶ γένει τὰ πρῶτα τῶν πρῶτων ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ἢ γυνὴ περὶ ἧς ὁδε ὁ λόγος, οὐκ ἄδηλον οὐδὲ ὀλίγοις. δηλὸν γὰρ ὡς μητρὸς μὲν Αἴδας, πατρὸς δὲ τοῦ μὲν γενομένου θεοῦ, λεγομένου δὲ θνητοῦ, Τυνδάρεω καὶ Διός, ὧν ὁ μὲν διὰ τὸ εἶναι ἔδοξεν, ὁ δὲ διὰ τὸ φάναι ἠλέγχθη, καὶ ἦν ὁ μὲν ἀνδρῶν κράτιστος ὁ δὲ πάντων τύραννος.⁴ ἐκ τοιούτων δὲ γενομένη ἔσχε τὸ ἰσόθεον κάλλος, ὃ λαβοῦσα καὶ οὐ λαθοῦσα ἔσχε· πλείστας δὲ πλείστοις ἐπιθυμίας ἔρωτος ἐνεργάσατο, ἐνὶ δὲ σώματι πολλὰ σώματα συνήγαγεν ἀνδρῶν ἐπὶ μεγάλοις μέγα φρονούντων, ὧν οἱ μὲν πλοῦτον μεγέθη, οἱ δὲ εὐγενείας παλαιᾶς εὐδοξίαν, οἱ δὲ ἀλκῆς ἰδίας εὐεξίαν, οἱ δὲ σοφίας ἐπικτήτου δύναμιν ἔσχον· καὶ ἦκον ἅπαντες ὑπ' ἔρωτός τε φιλονίκου φιλοτιμίας τε ἀνικῆτον.⁵ ὅστις μὲν οὖν καὶ δι' ὅτι καὶ ὅπως ἀπέπλησε τὸν ἔρωτα τὴν Ἐλένην λαβῶν, οὐ λέξω· τὸ γὰρ τοῖς εἰδόσιν ἅ ἴσασι λέγειν πίστιν μὲν ἔχει, τέρωπιν δὲ οὐ φέρει. τὸν χρόνον δὲ τῷ λόγῳ τὸν τότε νῦν ὑπερβάς ἐπὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ μέλλοντος λόγου προβήσομαι, καὶ προθήσομαι τὰς αἰτίας, δι' ἃς εἰκὸς ἦν γενέσθαι τὸν τῆς Ἐλένης εἰς τὴν Τροίαν στόλον.⁶ ἢ γὰρ Τύχης βουλήμασι καὶ θεῶν βουλευμασι καὶ Ἀνάγκης ψηφίσμασι ἐπραξεν ἃ ἐπραξεν, ἢ βίαι ἀρπασθείσα, ἢ λόγοις πεισθείσα, <ἢ ἔρωτι ἀλοῦσα>. εἰ μὲν οὖν διὰ τὸ πρῶτον, ἄξιός αἰτιάσθαι ὁ αἰτιώμενος· θεοῦ γὰρ προθυμίαν ἀνθρωπίνῃ προμηθίαι ἀδύνατον κωλύειν. πέφυκε γὰρ οὐ τὸ κρείσσον ὑπὸ τοῦ ἥσσονος κωλύεσθαι, ἀλλὰ τὸ ἥσσον ὑπὸ τοῦ κρείσσονος ἄρχεσθαι καὶ ἄγεσθαι, καὶ τὸ μὲν κρείσσον ἠγείσθαι, τὸ δὲ ἥσσον ἔπεσθαι. θεὸς δ' ἀνθρώπου κρείσσον καὶ βίαι καὶ σοφίαι καὶ τοῖς ἄλλοις. εἰ οὖν τῇ Τύχῃ καὶ τῷ θεῷ τὴν αἰτίαν ἀναθετέον,

[ἦ] τὴν Ἑλένην τῆς δυσκλείας ἀπολυτέον. ⁷ εἰ δὲ βίαι ἠρπάσθη καὶ ἀνόμως ἐβιάσθη καὶ ἀδίκως ὑβρίσθη, δῆλον ὅτι ὁ <μὲν> ἀρπάσας ὡς ὑβρίσας ἠδίκησεν, ἢ δὲ ἀρπασθεῖσα ὡς ὑβρισθεῖσα ἐδυστύχησεν. ἄξιός οὖν ὁ μὲν ἐπιχειρήσας βάρβαρος βάρβαρον ἐπιχειρήματα καὶ λόγῳ καὶ νόμῳ καὶ ἔργῳ λόγῳ μὲν αἰτίας, νόμῳ δὲ ἀτιμίας, ἔργῳ δὲ ζημίας τυχεῖν· ἢ δὲ βιασθεῖσα καὶ τῆς πατρίδος στεροθηθεῖσα καὶ τῶν φίλων ὀρφανισθεῖσα πῶς οὐκ ἂν εἰκότως ἐλεηθεῖ μᾶλλον ἢ κακολογηθεῖ; ὁ μὲν γὰρ ἔδρασε δεινά, ἢ δὲ ἔπαθε· δίκαιον οὖν τὴν μὲν οἰκτίραι, τὸν δὲ μισῆσαι. ⁸ εἰ δὲ λόγος ὁ πείσας καὶ τὴν ψυχὴν ἀπατήσας, οὐδὲ πρὸς τοῦτο χαλεπὸν ἀπολογησασθαι καὶ τὴν αἰτίαν ἀπολύσασθαι ὧδε. Λόγος δυνάστης μέγας ἐστίν, ὃς σμικροτάτῳ σώματι καὶ ἀφανεστάτῳ θεϊότατα ἔργα ἀποτελεῖ· δύνатаι γὰρ καὶ φόβον παῦσαι καὶ λύπην ἀφελεῖν καὶ χαρὰν ἐνεργάσασθαι καὶ ἔλεον ἐπαυξῆσαι. ταῦτα δὲ ὡς οὕτως ἔχει δεῖξω. ⁹ δεῖ δὲ καὶ δόξῃ δεῖξαι τοῖς ἀκούουσι· τὴν ποιήσιν ἀπασαν καὶ νομίζω καὶ ὀνομάζω λόγον ἔχοντα μέτρον· ἥς τοὺς ἀκούοντας εἰσήλθε καὶ φρόνη περίφοβος καὶ ἔλεος πολὺδακρυς καὶ πόθος φιλοπενθής, ἐπ' ἄλλοτριῶν τε πραγμάτων καὶ σωμάτων εὐτυχίαις καὶ δυσπραγίαις ἰδίῳ τι πάθημα διὰ τῶν λόγων ἔπαθεν ἢ ψυχῇ. φέρε δὴ πρὸς ἄλλον ἀπ' ἄλλου μεταστῶ λόγον. ¹⁰ αἱ γὰρ ἔνθεοι διὰ λόγων ἐπιπιδαι ἐπαγωγοὶ ἠδονῆς, ἀπαγωγοὶ λύπης γίνονται· συγγνωμένη γὰρ τῇ δόξῃ τῆς ψυχῆς ἢ δύναμις τῆς ἐπιπιδῆς ἔθελξε καὶ ἔπεισε καὶ μετέστησεν αὐτὴν γοητεία. γοητείας δὲ καὶ μαγείας δισσαὶ τέχναι εὐρηγται, αἱ εἰσι ψυχῆς ἀμαρτήματα καὶ δόξης ἀπατήματα. ¹¹ ὅσοι δὲ ὅσους περὶ ὅσων καὶ ἔπεισαν καὶ πείθουσι δὲ ψευδῆ λόγον πλάσαντες. εἰ μὲν γὰρ πάντες περὶ πάντων εἶχον τῶν <τε> παροιχομένων μνήμην τῶν τε παρόντων <ἐννοίαν> τῶν τε μελλόντων πρόνοιαν, οὐκ ἂν ὁμοίως ὁμοῖος ἦν ὁ λόγος, οἷς τὰ νῦν γε οὔτε μνησθῆναι τὸ παροιχομένον οὔτε σκέψασθαι τὸ παρὸν οὔτε μαντεύσασθαι τὸ μέλλον εὐπόρως ἔχει· ὥστε περὶ τῶν πλείστων οἱ πλείστοι τὴν δόξαν σύμβουλον τῇ ψυχῇ παρέχονται. ἢ δὲ δόξα σφαλερὰ καὶ ἀβέβαιος οὔσα σφαλεραῖς καὶ ἀβεβαίοις εὐτυχίαις περιβάλλει τοὺς αὐτῇ χρωμένους. ¹² τίς οὖν αἰτία κωλύει καὶ τὴν Ἑλένην ὕμνος ἠλθεν ὁμοίως ἂν οὐ νέαν οὔσαν ὥσπερ εἰ βιατήριον βία ἠρπάσθη. τὸ γὰρ τῆς πειθοῦς ἐξῆν ὁ δὲ νοῦς καίτοι εἰ ἀνάγκη ὁ εἰδὼς ἔξει μὲν οὖν, τὴν δὲ δύνάμιν τὴν αὐτὴν ἔχει. λόγος γὰρ ψυχὴν ὁ πείσας, ἢν ἔπεισεν, ἠνάγκασε καὶ πιθέσθαι τοῖς λεγομένοις καὶ συναινέσαι τοῖς ποιουμένοις. ὁ μὲν οὖν πείσας ὡς ἀναγκάσας ἀδικεῖ, ἢ δὲ πεισθεῖσα ὡς ἀναγκασθεῖσα τῷ λόγῳ μάτην ἀκούει κακῶς. ¹³ ὅτι δ' ἢ πειθῶ προσιούσα τῷ λόγῳ καὶ τὴν ψυχὴν ἐτυπώσατο ὅπως ἐβούλετο,

χρη̄ μαθεῖν πρῶτον μὲν τοὺς τῶν μετεωρολόγων λόγους, οἵτινες
 δόξαν ἀντὶ δόξης τὴν μὲν ἀφελόμενοι τὴν δ' ἐνεργασάμενοι τὰ
 ἄπιστα καὶ ἄδηλα φαίνεσθαι τοῖς τῆς δόξης ὄμμασιν ἐποίησαν·
 δευτέρου δὲ τοὺς ἀναγκαίους διὰ λόγων ἀγῶνας, ἐν οἷς εἰς
 λόγος πολὺν ὄχλον ἔτερψε καὶ ἔπεισε τέχνη γραφεῖς, οὐκ ἀλη-
 θεῖαι λεχθεῖς· τρίτον <δὲ> φιλοσόφων λόγων ἀμίλλας, ἐν αἷς
 δείκνυται καὶ γνώμης τάχος ὡς εὐμετάβολον ποιοῦν τὴν τῆς δό-
 ξης πίστιν.¹⁴ τὸν αὐτὸν δὲ λόγον ἔχει ἢ τε τοῦ λόγου δύναμις
 πρὸς τὴν τῆς ψυχῆς τάξιν ἢ τε τῶν φαρμάκων τάξις πρὸς τὴν
 τῶν σωμάτων φύσιν. ὥσπερ γὰρ τῶν φαρμάκων ἄλλους ἄλλα
 χυμοὺς ἐκ τοῦ σώματος ἐξάγει, καὶ τὰ μὲν νόσου τὰ δὲ βίου
 παύει, οὕτω καὶ τῶν λόγων οἱ μὲν ἐλύπησαν, οἱ δὲ ἔτερψαν, οἱ
 δὲ ἐφόβησαν, οἱ δὲ εἰς θάρσος κατέστησαν τοὺς ἀκούοντας, οἱ
 δὲ πειθοὶ τιμὴ κακῆ τὴν ψυχὴν ἐφαρμάκευσαν καὶ ἐξεγοήτευσ-
 σαν.¹⁵ καὶ ὅτι μὲν, εἰ λόγῳ ἐπέισθη, οὐκ ἠδίκησεν ἀλλ' ἠτύχη-
 σεν, εἴρηται· τὴν δὲ τετάρτην αἰτίαν τῷ τετάρτῳ λόγῳ διέξειμι.
 εἰ γὰρ ἔρως ἦν ὁ ταῦτα πάντα πράξας, οὐ χαλεπῶς διαφεύξεται
 τὴν τῆς λεγομένης γεγονέναι ἁμαρτίας αἰτίαν. ἃ γὰρ ὀρώμεν,
 ἔχει φύσιν οὐχ ἦν ἡμεῖς θέλομεν, ἀλλ' ἦν ἕκαστον ἔτυχε· διὰ δὲ
 τῆς ὄψεως ἢ ψυχῆ κἂν τοῖς τρόποις τυποῦται.¹⁶ αὐτίκα γὰρ
 ὅταν πολέμια σώματα [καὶ] πολέμιον ἐπὶ πολεμίοις ὀπλίῃσι κό-
 σμον χαλκοῦ καὶ σιδήρου, τοῦ μὲν ἀλεξητήριον τοῦ δὲ † προ-
 βλήματα, εἰ θεάσεται ἢ ὄψις, ἐταράχθη καὶ ἐτάραξε τὴν ψυχὴν,
 ὥστε πολλάκις κινδύνου τοῦ μέλλοντος <ὡς> ὄντος φεύγουσιν
 ἐκπλαγέντες. ἰσχυρὰ γὰρ ἡ συνήθεια τοῦ νόμου διὰ τὸν φόβον
 ἐξωικίσθη τὸν ἀπὸ τῆς ὄψεως, ἥτις ἐλθοῦσα ἐποίησεν ἀμελήσαι
 καὶ τοῦ καλοῦ τοῦ διὰ τὸν νόμον κρινομένου καὶ τοῦ ἀγαθοῦ
 τοῦ διὰ τὴν νίκην γινομένου.¹⁷ ἤδη δὲ τινες ἰδόντες φοβερὰ καὶ
 τοῦ παρόντος ἐν τῷ παρόντι χρόνῳ φρονήματος ἐξέστησαν·
 οὕτως ἀπέσβεσε καὶ ἐξήλασεν ὁ φόβος τὸ νόημα. πολλοὶ δὲ μα-
 ταίοις πόνοις καὶ δειναῖς νόσοις καὶ δυσίατοις μανίαις περιέπε-
 σον· οὕτως εἰκόνας τῶν ὀρωμένων πραγμάτων ἢ ὄψις ἐνέγρα-
 ψεν ἐν τῷ φρονήματι. καὶ τὰ μὲν δειματοῦντα πολλὰ μὲν παρα-
 λείπεται, ὅμοια δ' ἐστὶ τὰ παραλειπόμενα οἰάπερ <τὰ> λεγόμε-
 να.¹⁸ ἀλλὰ μὴν οἱ γραφεῖς ὅταν ἐκ πολλῶν χρωμάτων καὶ σωμά-
 των ἐν σῶμα καὶ σχῆμα τελειῶς ἀπεργάσωνται, τέρπονσι τὴν
 ὄψιν· ἢ δὲ τῶν ἀνδριάντων ποιήσις καὶ ἢ τῶν ἀγαλμάτων ἐργα-
 σία θεῶν ἠδεῖαν παρέσχετο τοῖς ὄμμασιν. οὕτω τὰ μὲν λυπεῖν τὰ
 δὲ ποθεῖν πέφυκε τὴν ὄψιν. πολλὰ δὲ πολλοῖς πολλῶν ἔρωτα καὶ
 πόθον ἐνεργάζεται πραγμάτων καὶ σωμάτων.¹⁹ εἰ οὖν τῷ τοῦ
 Ἀλεξάνδρου σώματι τὸ τῆς Ἑλένης ὄμμα ἠσθὲν προθυμίαν καὶ
 ἀμίλλαν ἔρωτος τῇ ψυχῇ παρέδωκε, τί θαυμαστόν; ὅς εἰ μὲν

θεὸς <ὢν ἔχει> θεῶν θεϊαν δύναμιν, πῶς ἂν ὁ ἦσων εἴη τοῦτον ἀπώσασθαι καὶ ἀμύνασθαι δυνατός; εἰ δ' ἐστὶν ἀνθρώπινον νόσημα καὶ ψυχῆς ἀγνόημα, οὐχ ὡς ἀμάρτημα μεμπτέον ἀλλ' ὡς ἀτύχημα νομιστέον· ἦλθε γάρ, ὡς ἦλθε, τύχης ἀγρεύμασιν, οὐ γνώμης βουλευμάσιν, καὶ ἔρωτος ἀνάγκαις, οὐ τέχνης παρασκευαίς.²⁰ πῶς οὖν χρὴ δίκαιον ἠγήσασθαι τὸν τῆς Ἑλένης μῶμον, ἥτις εἶτ' ἐρασθεῖσα εἴτε λόγῳ πεισθεῖσα εἴτε βίαι ἀρπασθεῖσα εἴτε ὑπὸ θείας ἀνάγκης ἀναγκασθεῖσα ἔπραξεν ἢ ἔπραξε, πάντως διαφεύγει τὴν αἰτίαν;²¹ ἀφείλον τῷ λόγῳ δύσκληϊαν γυναικός, ἐνέμεινα τῷ νόμῳ ὃν ἐθέμην ἐν ἀρχῇ τοῦ λόγου· ἐπειράθην καταλῦσαι μῶμον ἀδικίαν καὶ δόξης ἀμαθίαν, ἐβουλήθην γράψαι τὸν λόγον Ἑλένης μὲν ἐγκώμιον, ἐμὸν δὲ παίγνιον.

Συντακτικές παρατηρήσεις:

2 τῆς ἀμαθίας: Αντικείμενο σε πῶση γενική του απαρεμφάτου παῦσαι.

8 δυνάστης: Κατηγορούμενο στο υποκείμενο του ρήματος λόγος.

8 οὕτως: Επιρρηματικός προσδιορισμός του τρόπου.

21 καταλῦσαι: Τελικό απαρέμφατο, αντικείμενο του ρήματος ἐπειράθην.

21 ἀδικίαν: Αντικείμενο του απαρεμφάτου καταλῦσαι.